

Tek Parti Cumhuriyet ve Şefler

Cemil Koçak

İstanbul, Timaş, 2016, 320 Sayfa, ISBN: 978-605-08-2187-1

Hasan Dede*

Cemil Koçak tarafından kaleme alınan ve 1923-1945 arası Tek Parti döneminin muhtelif siyasi meselelerini kaleme almıştır. Dolayısıyla eser içeriğinde her olay bir başlık olarak incelenmiş ve haliyle uzun bir içindikiler kısmı oluşturulmuştur. Yazarın eserinde orijinal belgelere ve fotoğraflara yer vermesi ile fikirler, zanlar ve kanaatlerden çok bilgiler üzerinden tarih anlatısı yapması okuyucu için bağlayıcı bir unsur olmuştur. Koçak okuyucusuyla bir sohbet havası içerisinde yazdığı kitabında okuyucusuna konuyla ilgili ek okumalar önermeyi de ihmal etmemiştir. ‘Cumhuriyet Başka bir şeydir Demokrasi ise Bambaşka bir şey’ bölümünde Cumhuriyet ile Demokrasinin aslında tümüyle aynı şeyler olmadığını anlatarak okuyucuyu şaşırtacak bilgiler vermiştir. Kitabın her üst başlığı kendi içinde alt başlıklara bölünmüş böylece eser çok parçalı bir yapıya bürünmüştür. Dolayısıyla birçok mesele hakkında kısa kısa bilgiler verilmiştir. Bu meseleler ise günlük hayatımıza yer etmiş

dolayısıyla üzerine düşünme gereği duymadığımız kavramlar olması hasebiyle ilgi çekicidir. Örnek olarak Koçak, eserinde *'Türkiyelilik'* kavramının nasıl üretildiği ve kavramın ilk dönemlerde ne gibi sorunlar ve çözümler getirdiği üzerine güzel bir değerlendirme yapmıştır. Buradaki okuma bize salt akademik tarih bilgisinden ziyade genel kültür bakımından faydalı olacak anlatımlar yapmaktadır. Bunun sebebi ise üstte de belirttiğimiz gibi kitapta çok az atıf ve dipnot kullanılmasıdır. Aktarılan bilgiye nereden ulaşabileceğimiz konusunda herhangi bir yol gösterilmemiştir. Bu da eseri popüler tarih çizgisi içine çekmektedir.

Ancak yazarın objektif bir havası olduğu muhakkaktır. Zira *'İstanbul Yönetiminin Adamı Fevzi Çakmak Nutuk'ta Nasıl Milli Kahraman Oldu?'* bölümünün girişi şu üst yazıyla başlamaktadır. *'Nutuk'taki yanlışlara da tek tek işaret etmek gerekir. Aksi halde, orada yazılanlar sorgusuz sualsiz doğru ve gerçek kabul ediliyor. Fakat bunca sene İnkılap tarihçilerimiz acaba neyle meşgul oldular?'* Bu üst yazı ilginçtir çünkü bir kesimin sorgulanamaz ve tek gerçek olarak gördüğü Nutuk'un da yargılamadan, suçlamadan ve doğruyu araştırmak gayesiyle incelenebilir olduğu iddiasında bulunmuştur. Lakin üstte de tekrar ettiğimiz gibi buradaki bilgilere nereden ve nasıl ulaşıldığı konusunda bilgi verilmemektedir. Kitap cevapları kadar okuyucusunun kafasında uyandırdığı soru işaretleriyle ilgi çekmektedir. Örneğin Atatürk'ün varisleri ve onlara bıraktıkları miraslar gibi, yazara göre hala cevaplanmayan soruları sorarak yeni nesil tarihçileri bu meseleler üzerine eğilmeye teşvik etmiştir.

Eserdeki ilgi çekici noktalardan birisi sık sık fotoğraflara ve orijinal belgelere yer verilmesidir. Örneğini Atatürk'ün vefatı anlatılırken hastalığının takribi olarak ortaya çıkış tarihi, teşhis tarihi ve ne gibi sebeplerle gizlendiği aktarılmıştır. Daha da ilginç dışarda Atatürk'ün hastalığının nasıl karşılandığı ve Atatürk'ün vefatından sonraki devlet taksimatı hakkında verdiği bilgilerdir. Bu bölümde Atatürk'ün cenazesinden fotoğraflar ve Atatürk'ün ölüm raporu da verilmesi okuyucu için daha da ilgi çekici olmuştur. Atatürk'ün ölümünden sonra düzenlenen 10 Kasım Atatürk'ü anma törenlerinin ilk tanzim edilmesini de anlatan Cemil Koçak, bu işin hala ilk günküyle aynı şekilde ve aynı sırayla yapıldığına hayret ettiğini de belirtmiştir. İlginç olan o gün hazırlanan programın içeriğinin ve içerik sırasının da bugünküyle aynı olmasıdır.

Eserde genel kabulleri yıkan bir hava da mevcuttur. Örneğin ikinci adam İsmet İnönü'nün sanıldığı aksine Atatürk'le uyuşmadığı konularda ona kolaylıkla karşı çıktığından ve bu sebeple aralarının açıldığından bahsetmiştir. Bu meselenin bahsedildiği bölüm ise Atatürk'ün şahsına ait arazilerini hazineye bağışlayışının aktarılmasında geçmektedir. Burada yazar anlatılanların aslında anlatıldığı kadar masum olmayışından ve bu arazilerin elde tutuldukça daha çok zarar getirdiği için 'bağışlandığından' bahsedilmiştir. Pek tabii ki bunlar yazarın iddialarıdır ve tartışmaya açıktır. Atatürk'ün zenginlik kaynağı olarak ise herkesin bildiği Hintli Müslümanlardan gelen maddi yardım ve eski Mısır Hidivi Abbas Hilmi Paşa'nın Türk vatandaşlığına geçerken CHP'ye bağışladığı paralar olarak gösterilmiştir. Atatürk'ün bağışladığı çiftlik arazileri de bu paralarla alınmıştır. İnönü meselesine geri dönecek olursak yazarın iddiasına göre İnönü Cumhurbaşkanı olduğunda, başbakanlıktan azledilip yerine Celal Bayar'ın geldiği dönemi ayrıntılı bir şekilde inceleyerek bu dönemde yapılan yolsuzlukları gözler önüne sermek istemiştir. Bu gayesi sonucunda da Kanada'dan sipariş edilip, İspanya iç savaşındakilere satılacak tayyarelerin alım-satım işlerinde bir usulsüzlük olduğunu fark etmiştir. Kitabın bu bölümünde bugünkü MİT'in temeli olan MAH'tan bahsedilmiş ve Ekrem Hamdi Bakan (König) isimli biri kısaca anlatılmıştır. Bu bölümlerin bir üst konu içerisinde kısa kısa anlatılması yeni araştırmacılar için çok kıymetli bir hazine olarak görülebilir.

Akademik kariyerini bu dönemler üzerinde yapmak isteyen birçok kişi Cemil Koçak Hoca'nın bu eserine bakarak tarihin tozlu sayfalarına hapsolmuş birçok önemli ve üzerinde çalışma yapılabilecek

devlet adamlarını keşfedebileceklerdir. Eser bu yönüyle popüler olmaktan çıkıp akademik çalışma yapmak isteyenler için bir ışık olarak kabul edilebilir. Eser genel itibariyle dönem hakkında ilgi uyandırıcı ve dikkat çekici bilgiler vermektedir.

Yazar daha önce detaylı bir şekilde anlattığı bilgileri bu eserinde tekrar aynı yoğunlukta anlatmayacağını belirterek merak buyrulan konu üzerine daha detaylı bilginin hangi eserinde var olduğunu belirtmiştir.

Kitabın üslubu okuyucuyu içine çekmekten geri durmuyor. Yazarın ifade kabiliyeti öyle yüksek ki insan okurken sanki yazar bilfiil size anlatıyormuş hissine kapılıyorsunuz. Son İslam Halifesi Abdülmecid'in anlatıldığı bölümde onun anılarına yer verilmiştir. Ancak hem yazar hem okuyucu için ilginç olan tıpkı Kazım Karabekir'in anılarına müdahale edilip ortadan kaldırılmak istendiği gibi Son Halife Abdülmecid'in anılarının da yok edilmek istendiği belirtilmektedir. Cemil Koçak'ın iddiasına göre kendisine verilen her türlü unvandan vaz geçen Halife'yi sürmenin ardında, Cumhuriyetçilikten başka sebepler de yatmaktadır. Fakat yazar bu noktada çok açık olmamayı bu meseleleri daha üstü kapalı anlatmayı tercih etmiştir.

Eserin genel kabullere karşı önemli argümanlar ürettiğinden örneklerle bahsetmiştik. Bu bağlamda yazarın ifadesiyle anlatıldığının aksine CHP hükümeti SCF'nin ortaya çıkışına da pek sıcak bakmamıştır. Daha seçim olmadan bu muhalif bir partinin ortaya çıkmış olması gerek CHP ve gerekse Atatürk için rahatsızlık verici bir olay olarak algılanmış ve müdahale edilmek istenmiştir. Partiye üye kaydı yapıldığı sırada yazarın tabiriyle 'ruhen mürteci' yani irticai faaliyetlerin yandaşı olan kimselerin dikkat eksikliği sonucu partiye kayıtlarının yapılmasıyla CHP cephesinin eli güçlenmiştir ve bunu bir propaganda aracı olarak kullanmaktan geri durmamışlardır. Yazar burada SCF'nin yanında durarak aslında bunların planlı bir oyun olduğunu ifade etmiştir. Hatta SCF'yi Menemen olayının müsebbibi ve uygulayıcısı olarak görenlere ithafen partinin Menemen olayından beş hafta önce kapatıldığını dolayısıyla böyle bir şeyin mümkün olamayacağını belirtmiştir.

Son olarak eser popüler tarih okuyucularının ve kuruluş devri Türkiye'sini merak edenlerin zevkle okuyabilecekleri bir kitaptır. Ancak kaynak ve dipnot gibi akademik gereklilikleri yerine getirmeyen eseri bir akademik tarih araştırmacısının kullanması çok doğru olmayabilir. Yazar kitabında çok az da olsa kaynakların yerlerini işaret etmiştir. Bu bakımdan merak edilen kaynaklara bakılabilir. Kitap daha çok yazarın fikirlerinden teşekkül etmiş olduğu olduğu için objektif bir eser demek mümkün değildir. Fakat verilen bilgilerin birçoğu tutarlı ve kabul edilebilir bilgilerdir. Eserin dili ve üslubunun çok rahat ve anlaşılabilir olduğunu burada tekrar etmekte bir beis görmüyorum zira yazarın bu başarılı kalemi eseri okuyan herkesi muhakkak etkileyecektir. Eserde kullanılan fotoğraf malzemesinin bolluğu da okuyucunun hadiseleri gözünde canlandırması açısından önemli bir etkidir. Nihai olarak söyleyebilecek olduğum son şey ise eserin 1923-1945 yılları arasındaki her önemli olaya değinmiş olduğudur. Bu da kronolojik tarih anlatısını sevenlerin ilgisini çekecektir. Eseri özellikle Atatürk ve İsmet İnönü devirlerini merak eden her tarih severeye tavsiye edebiliriz. Fakat önerirken eserin objektif olmadığından ve karşılaştırmalı okumalar yapmanın eserin kıymetini ortaya çıkarmak açısından mühim olduğunu belirtmek iyi olacaktır.

